

Fra: "Kjetil Lønborg Jensen" <kjetil.lonborg.jensen@miljodir.no>
Sendt: onsdag 9. april 2025 22.04.24
Til: "Martine Bjørnhaug" <marbj@nve.no>
Kopi: "Raoul Bierach" <raoul.bierach@miljodir.no>
Emne: SV: Søknad om midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Hellandsfoss kraftverk

Vår ref.: 2025/10255

Vi viser til begrenset høring av søknad om midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Modalsvassdraget. Søknaden har til hensikt å sikre best mulig overlevelse av utvandrende smolt og vinterstøing på strekningen over Hellandsfossen.

Undersøkelser har vist at det er stor dødelighet knyttet til vandring ned Hellandsfossen. På bakgrunn av foreliggende kunnskap, hvor fisketrappa er identifisert som tryggeste nedvandningsvei, er det enighet mellom Eviny og Miljødirektoratet om at trappa bør holdes åpen mest mulig av året, samtidig som andre nedvandningsalternativer inkludert fossen begrenses i så stor grad som mulig.

I lys av dette støtter Miljødirektoratet søknadens formål, som er å legge til rette for trygg nedvandring av fisken via fisketrappa, og utenom fossen. Vi forutsetter da at risten foran inntaket til MK sitt kraftverk samtidig er på plass. Vi tilføyer at det jobbes med å finne varige framtidige løsninger for dette, som muligheter for ombygging og fiskeavledningstiltak ved overløpsdammen på Hellandsfoss, samt permanent fiskeavledende inntaksrist ved MK sitt kraftverk.

I søknaden framkommer det ikke hvorfor det søkes om redusert vannslipp ved Almelid fra 3 m³/s til 2,2 m³/s, når det egentlige behovet mht. søknadens formål er fritak fra kravet om konsentrert overløp over dammen nede ved Hellandsfossen (samme minstevannføring her som fra Almelid). Som belyst i søknaden er økningen av minstevannføringen fra 2,2 m³/s til 3,0 m³/s som inntreffer 16. april knyttet til perioden for smoltutvandring, som et bidrag til økt vårvannføring som initierer nedvandring. Dette underliggende hensynet finner vi det vanskelig å fravike.

Med utgangspunkt i en slukeevne på 2 x 5,5 m³/s, er det holdepunkter for at MK sitt kraftverk ved Hellandsfossen har kapasitet til å ta unna vann for å unngå overløp ned fossen også ved en vannføring fra Almelid på 3 m³/s, pluss normalt bidrag fra restfeltet for sesongen. Vi skulle dermed anta at det er en tilfredsstillende margin mht. å begrense slike episoder til et akseptabelt minimum, dvs. i forbindelse med nedbørsflommer som inntreffer.

Vi har imidlertid fått tilleggsopplysninger fra Eviny om at det ene aggregatet til MK for tiden er ute av drift, samtidig som inntaksristen med lysåpning på 11 mm ikke er dimensjonert for inntaket og gir store produksjonsbegrensninger. Risten er i tillegg utsatt for tetting av drivgods. Dette begrenser marginen i forhold til vårt antatte utgangspunkt over, slik at betydelige overløpsepisoder likevel må forventes å inntreffe hvor smolt får muligheter til å vandre ned fossen.

På bakgrunn av dette kan vi likevel godta en reduksjon av minstevannføringskravet til 2,2 m³/s for den aktuelle dispensasjonsperioden, som gir større mulighet for å oppnå formålet om å lede smolten unna fossen. I denne avveilingen legger vi vekt på at det midlertidige tiltaket kan gi

verdifulle erfaringer om bruk av fisketrappa som nedvandningsvei, som har stor potensiell nytte for videre utredning av løsninger. Det bør i perioden loggføres episoder med overløp over fossen, inkludert størrelse og varighet. Den planlagte innfangningen av smolt nedstrøms Hellandsfossen i regi av NORCE, for slep ut fjorden, kan samtidig bidra til å evaluere effekt av forsøket. Her har det vært snakk om feller både ved utløpet av trappa og lengre ned i elva. Dette må avklares nærmere, noe vi vil anmode Eviny om å kontakte NORCE om.

Vi er samtidig innforstått med at det kan være kryssende interesser knyttet til opplevelse av vann i fossen. Et kompromiss i den forbindelse kan være å korte ned perioden det dispenseres for til midten av juni, evt. ut mai måned, dvs. bedre sammenfallende med avslutningen av smoltutvandningsperioden. Dermed vil minstevannføring iht. gjeldende reglement kunne gjenopprettes innen sommerferieperioden.

Hilsen

Kjetil Lønborg Jensen

seniorrådgiver, fiskeseksjonen

mobil: 92 06 15 56

kjetil.lonborg.jensen@miljodir.no

Miljødirektoratet

Fra: Martine Bjørnhaug <marbj@nve.no>

Sendt: torsdag 3. april 2025 15:34

Til: post@modalenkraftlag.no; Linda Neset <lindaneset@gmail.com>; Kjetil Lønborg Jensen <kjetil.lonborg.jensen@miljodir.no>

Kopi: Sissel Hauge Mykletun <Sissel.Mykletun@eviny.no>

Emne: Søknad om midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Hellandsfoss kraftverk

Viser til vedlagt søknad fra Eviny Fornybar AS om midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Modalsvassdraget for vannslipping ved Almelid. Det søkes om å fravike kravet om slipp av 3 m³/s på Almelid og i Hellandsfossen i perioden 16. april til 15. juli i 2025. Eviny søker om å slippe 2,2 m³/s. Vannslippet skal benyttes i fisketrappen og Eviny vil be MK kraft om å produsere på tilgjengelig ved deres inntak i perioden. Målet er at vannføringen over fossen elimineres til et minimum ettersom gjennomførte undersøkelser har vist at det er svært stor dødelighet knyttet til utvandring ned fossen. Rist foran inntaket til MK kraft forventes å være på plass.

Dersom dere har kommentarer eller innspill til det omsøkte fraviket, kan dette sendes på e-post til: marbj@nve.no

På grunn av kort frist ber vi om tilbakemelding så raskt som mulig, og senest **9. april**.

Med hilsen

Martine Bjørnhaug

Seniorrådgiver

Energi- og konsesjonsavdelingen
Seksjon for vannkraftkonsesjoner
Telefon: (+47) 22 95 95 95

Norges vassdrags-
og energidirektorat
nve.no